

שבועה שלא שלחתי בה יד¹ - I swear that I did not tamper with it

OVERVIEW

The גמרא (while proving that האלה"א cites the ruling of רב ששת that a שומר (חנם) must take three oaths to free him from paying; one of them is שלא שבועה. Our תוספות cites and discusses רש"י's explanation of this שבועה, then offers his explanation.

פירש רש"י דאם שלח בה יד אפילו נאנסה חייב –

נאנסה explained that if the שומר was יד שלח בה יד, then even if it was נאנסה later he is obligated to pay; therefore we have him swear יד שלא שלחתי בה יד, to insure that the claim of גניבה ואבידה, etc. truly exonerates him.

תוספות replies to an anticipated difficulty:

ואף על פי דמשהחזירה פטור כדקתני בהמפקיד (לקמן דף לד²) –

And even though the rule is that if he returns it to its original place after he was יד שולח, he is פטור, as it is taught in המפקיד. It is apparent that even if he was יד שלח he is not necessarily חייב, provided he returned it; why is it necessary for him to swear יד שלא שלחתי בה יד?

תוספות responds:

מכל מקום שמא נאנסה קודם שהחזירה³ –

Nevertheless it is possible that the נאנסה happened before he returned it, therefore it is necessary for him to swear יד שלא שלחתי בה יד.

פירש"י asks on תוספות:

אבל קשה משלהי האומנין (לקמן דף פג,א) דקאמר ונשבר או נשבה אין רואה –

פרק האומנין in the end of גמרא states, citing the פסוק⁴ of רואה אין נשבה או נשבר (and it was broken or captured, but no one saw it happen), the פסוק continues that in such a case the שומר is required to swear. The גמרא continues –

הא יש רואה יביא ראיה ויפטר⁵ והא שמא שלח בה יד –

¹ שלא שלחתי בה יד means (generally) that I did not tamper with it. The גמרא in המפקיד discusses in detail what שליחות יד is or is not considered.

² This is amended to מ,ב.

³ He never returned it (or he returned it after the אינס). See 'Thinking it over'.

⁴ שומר שכר (משפטים) כב,ט.

⁵ The intent of the גמרא there is to teach us that if the 'accident' happened in a place which is frequented by people, it is not sufficient for the שומר to merely claim and swear that נאנסו, but rather he must provide witnesses that נאנסו, but a שבועה שנאנסו is insufficient.

However if someone sees the accident, then the שומר brings the proof and he is פטור (without a שבועה). This concludes the גמרא. The question is why the שומר is פטור (without a שבועה), **perhaps** the שומר was **יד** **שלא** **בה** **יד** before the אונס and he did not return it. He should be required to swear **יד** **שלא** **שלחתי** **בה** **יד**!⁶

answers: תוספות

ויש לומר שיפטר משבועה שנאנסה אך ישבע שלא שלח בה יד –

And one can say; that the גמרא there when it said **ויפטר** it (does not mean that he is completely פטור from paying, rather it) means **that he is פטור from the שבועה that it was נאנסו** (since there are witnesses שנאנסה); **however he still swears that יד** **שלא** **שלח** **בה** **יד**.

offers an alternate answer: תוספות

אי נמי שלא שלחתי בה יד אינו נשבע אלא על ידי גלגול⁷ **שבועה שלא פשעתי בה –**

Or you may also say; that the שומר **does not swear יד** **שלא** **שלחתי** **בה** **יד** **only through a גלגול שבועה of** **שלא פשעתי בה** **-**

וכשיש רואה שנאנסה פטור לגמרי –

And when there are witnesses that it was נאנסה, so that he does not have to swear **שלא פשעתי בה** **then he is completely exempt from swearing anything, including יד** **שלא שלחתי בה** **יד** and he is פטור from paying as well.⁸

offers an alternate explanation of the **יד** **שלא שלחתי בה** **יד**: תוספות

ורבינו תם מפרש אפילו על ידי גלגול לא ישבע⁹ **היכא שהיא מתה בפנינו**¹⁰ **–**

However the ר"ת explains that if the animal is dead before us, he does not swear יד **שלא שלחתי בה** **יד** **even through a גלגול שבועה** **-**

דאין מגלגלין אלא בדבר הדומה דלמה יש לומר ששלח בו יד –

For we are not מגלגל unless it is similar¹¹ (to the original claim); **for why should we suspect that he was יד** **שלא** **בו** **יד** **-**

דדוקא בשותפין שחלקו ונתחייב שבועה ממקום אחר מגלגלין משום דמורי היתרא –

⁶ If there was **יד** **שליחות** the שומר is obligated to pay even by נאנסו.

⁷ גלגול literally means rolling. If one has the right to make his opponent swear for a specific claim he may 'roll' over the שבועה and make his opponent swear on other claims which on their own do not obligate him to swear. However once he swears on one thing we roll over additional שבועות. Similarly here too there is no intrinsic שבועה of **יד** **שלא שלחתי בה** **יד** (according to this answer), however when he swears **שלא פשעתי** we are also מגלגל **שלא שלחתי בה** **יד**. See footnote # 14.

⁸ He is only obligated to pay, if he does not swear the required שבועה; however if there is no שבועה, then the concern that perhaps he was **יד** **שולח** cannot obligate him to pay מספק.

⁹ The ר"ת is saying this **לשיטת רש"י** that the שבועה is for **שליחות יד**; however according to the ר"ת that the שבועה is **שלא אכלתי** then it is obvious that if מתה בפנינו there is no שבועה of **יד** **שלא שלחתי בה** **יד**.

¹⁰ In that case he will be required to swear (only) that **שלא פשעתי בה** (or שנאנסה).

¹¹ The מהר"ם interprets **דבר הדומה** to mean something which he is reasonably suspected of doing.

For it is only by partners who broke up and divided and became obligated to swear for another issue that we are מגלגל a שבועה concerning their partnership even the it is not בדבר הדומה, **because** by partners each one is מורי היתרא¹², but in other cases such as שומרים we are not מגלגל only if there is a reasonable suspicion. Therefore if the animal (or destroyed object) is present, there is no שלא שלחתי בה יד שבועה.

ושבועה שלא שלחתי בה יד מפרש רבינו תם שלא אכלה¹³ –

And the שבועה of יד שלא שלחתי בה יד means according to the ר"ת that he did not eat it¹⁴ -

דאינו בכלל שבועה שלא פשע בה¹⁵ ושאינה ברשותו:

שאינה ברשותו or שלא פשע בה שבועה of שבועה which is not included in the

SUMMARY

According to רש"י the שבועה of יד שלא שלחתי בה יד is to assure that the פטור of אונס is valid. If we know it was נאנסה he still swears שלא שלחתי, or alternately since שלא שלחתי is a גלגול from לא פשעתי, if there is שנאנסה he is פטור without a שבועה. According to תוספות the שבועה of יד שלא שלחתי is only when the object is not present and the intent of the שבועה is that he did not eat it.

THINKING IT OVER

שלא שלחתי וכו' why is it necessary to swear according to תוספות asks רש"י if he returned it. Seemingly the answer is obvious as תוספות states that it is possible that it was נאנסה before he returned it.¹⁶ What is תוספות question?!!¹⁷

¹² מורה היתר means that the person rules (for himself) incorrectly that he has permission to take more than is his legal rights. In the case of partners, one partner may feel that since (in his mind) he worked harder he may take more than his share.

¹³ According to the ר"ת the proof that חשיד אממונא לח"א is from this שבועה of יד שלא שלחתי בה יד (see גב תוד"ה), for if we suspect that he ate it, he is certainly a חשוד אממונא for there is no אישתמוטי in consuming someone else's animal. However according to רש"י that it means tampering, then there is no proof from this שבועה that חאלה"א for the שומר does not sense that he is stealing (and he has no intent to steal). The proof, according to רש"י, is from the שבועה שאינה ברשותי (see ד"ה נימא).

¹⁴ According to the מהרש"א the יד שלא שלחתי בה יד שבועה is a גלגול שבועה; לא פשעתי; it is a הדומה for since the item is not present we suspect that he ate it. According to the מהר"ם the שבועה שלא שלחתי מהר"ם is a שבועה derived from the (שמות [משפטים] כב"י), אם לא שלח ידו וגו' which states פסוק (שמות [משפטים] כב"י), אם לא שלח ידו וגו'.

¹⁵ The יד שלא שלחתי בה יד שבועה (read שלא אכלתי) is not included in לא פשעתי, because it could be he guarded it properly (he was not negligent in watching it; see תוספות הרא"ש) and nevertheless ate it (and it is certainly not in his רשות).

¹⁶ See footnote # 3.

¹⁷ See footnote # 8 (ע"ש היטב).